

EL PRODIGI DE SOBREVIURE

La revista ASSAIG DE TEATRE està a punt de publicar el número 50, una excepció cultural apadrinada per Ricard Salvat

Juan Carlos Olivares

ARTICLE PUBLICAT A L'ÀVUI, EL 17 D'ABRIL DE 2006

Una revista dedicada a l'anàlisi de les arts escèniques està a punt de publicar el seu número 50. I bé, ¿aplaudim la seva capacitat de supervivència en un món cada cop més hostil cap a la cultura? Sí. En aquests temps ingrats per al pensament de lenta digestió, existir és una gesta i existir durant quasi dotze anys és gairebé un prodigi.

ASSAIG DE TEATRE és una excepció cultural que no existiria sense la tenacitat personal de Ricard Salvat. Penúltima manifestació d'un projecte que es remunta al 1970, data del naixement del Departament d'Estudis Teatral de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona. El teatre entrava a les aules universitàries catalanes perquè Ricard Salvat va lluitar pel reconeixement acadèmic d'un art que, per a la majoria —fins i tot per als catedràtics— era només un ofici de còmics. Una dècada més tard, el departament mutava en Institut d'Experimentació Teatral. Tot llest perquè a finals del 1993 es creés l'Associació d'Investigació i Experimentació Teatral (AIET), entitat editora d'ASSAIG DE TEATRE.

Només el rigor del projecte explica que la revista no sucumbís als molts imponderables que s'han presentat en dotze anys. És lamentable que sobreviure mereixi una reflexió. Sobreviure sense deixar-se arrossegar pel corrent de les modes. És possible que Salvat consideri l'AIET i ASSAIG DE TEATRE un digne refugi a l'hostilitat d'un entorn que és agressiu —per omissió— contra qualsevol cosa que suposi la memòria o l'experiència. Això no és el martirologi dels artistes teatrals catalans emmagatzemats en l'oblit. Seria difícil veure Salvat com un màrtir. La seva obstinació ha tingut a vegades la vehemència implacable del capità Ahab. Però és inevitable que la seva actual posició perifèrica dins la constel·lació del teatre català no es percebi com un símptoma de la facilitat amb què la cultura catalana restringeix la seva nòmina de contribuents, clarifica la seva personalitat amb un nombre limitat de noms propis i s'inventa constantment a partir d'un cíclic garbell que elimina tot aquell element amb un excés de llast per la seva experiència.

Costa entendre que el cofundador de l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual, la persona que durant anys va dirigir el Festival de Teatre de Sitges, el catedràtic de les arts escèniques, no sigui una veu que s'escolti i s'atengui dins del teatre català. A vegades aquest país es considera tan petit que sembla impossible que existeixi lloc per a tots els que han construït la casa comuna de la seva cultura. Més que un país sembla un tauler de parxís: perquè uns

avancin i se salvin sempre s'ha de menjar i enviar a casa l'altre. La cultura catalana és refractària a la complexitat. Tot allò que trenqui l'harmonia idealitzada de la seva realitat cultural és arraconat. Només així s'explica que no existeixi continuïtat generacional en la nuclear família teatral catalana.

Un instrument de reflexió

Només un parell de mesos va trigar la recentment fundada Associació d'Investigació i Experimentació Teatral (AIET) a dotar-se d'un instrument efectiu que deixés constància impresa de la seva raó de ser. El primer número d'ASSAIG DE TEATRE es va publicar el desembre de 1994 (un monogràfic dedicat a la tragèdia). El desembre del 2005 la revista de l'AIET llançava un número doble (48-49) per accelerar l'excepteional aniversari número 50.

En aquests dotze anys, una vida extraordinàriament llarga per a una revista que reflexiona sobre el teatre, ha canviat el disseny i han crescut els mecenes institucionals. El número 1 exhibia en la seva contraportada els logotips de la Generalitat, el Ministeri de Cultura i la Universitat de Barcelona. La portada era un homenatge de l'escenògraf Antoni Bueso al disseny gràfic català d'entreguerres. Ara llueixen també els logotips de la Diputació i l'Ajuntament de Barcelona i el disseny gràfic s'emmotlla a la intemporal austeritat acadèmica del contingut.

Una imatge que no segueix el dictat de les modes, que només es deu al rigor de les seves pàgines interiors. Si alguna cosa no ha canviat en tot aquest temps és la seriositat i l'autonomia intel·lectual dels articulistes i els seus textos. Fidelitat als propòsits fundacionals que no han estat impediment perquè el pes de l'anàlisi evolucionés des de la recuperació i reivindicació dels moviments, gèneres, influències i creadors teatrals descartats per la versió oficial de la història del teatre català, fins a la creixent atenció a les tradicions teatrals que existeixen i prosperen més enllà de la fortalesa cultural europea. Un primer pas va ser mirar què passava a l'altre costat de l'Atlàntic, sobretot entre la dramaturgia hispana. I després tot ha estat un interessant deambular per les arrels del teatre jueu, xinès, africà, magribí, etc.